

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 20/29022-161
Saksbehandler Manuel Birnbrich

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Endelig behandling etter annen gangs høring

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Ungdommens fylkesutvalg 2024	12.09.2024	20/24
2 Fylkeseldrerådet	12.09.2024	10/24
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder	10.09.2024	13/24
4 Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder	12.09.2024	16/24
5 Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	17.09.2024	26/24
6 Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet	18.09.2024	18/24
7 Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	19.09.2024	43/24
8 Fylkesutvalget	08.10.2024	142/24
9 Fylkestinget	22.10.2024	61/24

Ungdommens fylkesutvalg 2024 har behandlet saken i møte 12.09.2024 sak 20/24

Møtebehandling

Saksbehandler orienterte om saken.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag ble enstemmig vedtatt.

Ungdommens fylkesutvalg 2024 - vedtak/innstilling

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.

Fylkeseldrerådet har behandlet saken i møte 12.09.2024 sak 10/24

Møtebehandling

Representanten Ivar Netland foreslo nytt punkt 3 i tillegg til fylkeskommunedirektørens forslag:

Fylkeseldrerådet vil fremheve at det ikke må være hindringer i sentrene som skaper problemer for personer som må benytte tekniske hjelpemidler for å benytte området fullt ut.

Det må ikke være tvil om at sentrene fyller kravene til universell utforming.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt med nytt punkt 3.

Fylkeseldrerådet - vedtak

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.
3. Fylkeseldrerådet vil fremheve at det ikke må være hindringer i sentrene som skaper problemer for personer som må benytte tekniske hjelpemidler for å benytte området fullt ut.
Det må ikke være tvil om at sentrene fyller kravene til universell utforming.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder har behandlet saken i møte 10.09.2024 sak 13/24

Saksbehandler var tilstede for besvarelse av spørsmål

Møtebehandling

Representanten Sølvi G. Thomassen fremmet følgende forslag til vedtak:

Råd for personer med funksjonsnedsettelse mener at punkt 4.2: Retningslinjene for lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i Agder, tas inn i planen som juridisk bindende planbestemmelser.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse ser det som viktig at planens målsetting om å styrke by-, kommune- og lokalsentrene i Agder for å bli gode nærområder med inkluderende møteplasser. Dette er viktig for at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i nærområdet for å handle, besøke kino og kulturhus, bibliotek, NAV-kontor osv.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse mener at retningslinjene om universell utforming, estetikk og kvalitet, samt retningslinjen for parkering videreføres i Regional plan for senterstruktur og handel i Agder.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt
Tilleggsforslaget fra representanten Thomassen ble enstemmig vedtatt.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder - vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse mener at punkt 4.2: Retningslinjene for lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i Agder, tas inn i planen som juridisk bindende planbestemmelser.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse ser det som viktig at planens målsetting om å styrke by-, kommune- og lokalsentrene i Agder for å bli gode nærområder med inkluderende møteplasser. Dette er viktig for at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i nærområdet for å handle, besøke kino og kulturhus, bibliotek, NAV-kontor osv.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse mener at retningslinjene om universell utforming, estetikk og kvalitet, samt retningslinjen for parkering videreføres i Regional plan for senterstruktur og handel i Agder.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder har behandlet saken i møte 12.09.2024 sak 16/24

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag ble enstemmig vedtatt.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder - vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.

Hovedutvalg for utdanning og folkehelse har behandlet saken i møte 17.09.2024 sak 26/24

Møtebehandling

Representanten Lisbeth Raanes Hansen (Rødt) fremmet følgende forslag:

I planretningslinje 4.7 om rett virksomhet på rett sted legges «og fylkeskommunen» til etter kommunene.

Representant Sølvi Gjerdal Thomassen fremmet følgende forslag fra SV og Rødt:

Planretningslinje for lokalisering av detaljhandel og besøkintensiv tjenestevirksomhet i Agder (punkt 4.2 med underpunkter) gjøres om til juridisk bindende planbestemmelser slik det var formulert da planen var til behandling i februar 2024. Planretningslinjene om universell utforming, estetikk og kvalitet, og retningslinjen for parkering tas inn igjen, slik de var formulert i det opprinnelige planforslaget som ble sendt på høring 2022.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Rødt falt med 9 mot 2 stemmer (SV, Rødt).

Forslaget fra SV og Rødt falt med 9 mot 2 stemmer (SV, Rødt).

Hovedutvalg for utdanning og folkehelse - vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet har behandlet saken i møte 18.09.2024 sak 18/24

Møtebehandling

Representanten Oda Sofie Lieng Pettersen (MDG) stilte følgende spørsmål:

Hva er de største forskjellene mellom de fire gamle regionale planene for senterstruktur og det forslaget fylkeskommunedirektøren fremmer i saken - særlig hva gjelder retningslinjer/regionale planbestemmelser på parkering, handelsetablering langs E18, universell utforming, lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet og avgrensning av områder i kommunale planer.

Svar fra Manuel Birnbrich:

Fylkestingsrepresentant Oda Sofie Pettersen sendte et skriftlig spørsmål til administrasjonen angående saken om endelig politisk behandling av forslag til regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Spørsmålet ble stilt i forkant av møtet i hovedutvalg for samferdsel og mobilitet onsdag, 18. september. Administrasjonen svarte ut spørsmålet med den vedlagte tabellen som ble presentert og forklart under møtet. Medlemmene i hovedutvalget ønsket å få tilsendt tabellen, og det ble avklart at denne, sammen med spørsmålet fra representant Pettersen, skulle oversendes til alle medlemmene av fylkestinget, siden fylkestinget skal få saken til endelig behandling 22./23. oktober.

Representanten Ingrid Williamsen (FrP) foreslo følgende til fylkeskommunedirektørens innstilling:

Saken taes til orientering.

Votering

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet går enstemmig inn for å ta saken til orientering.

Det ble ikke votert over fylkeskommunedirektørens forslag.

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet - vedtak

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet tar saken til orientering.

Hovedutvalg for næring, kultur og miljø har behandlet saken i møte 19.09.2024 sak 43/24

Møtebehandling

Fylkeskommunedirektør Anita Henriksen og Kristin Tofte Andresen orienterte.

Representanten Jason Alexander Kannemeyer (SV) foreslo følgende:

Planretningslinje for lokalisering av detaljhandel og besøkintensiv tjenestevirksomhet i Agder (punkt 4.2 med underpunkter) gjøres om til juridisk bindendeplanbestemmelser slik det var formulert da planen var til behandling i februar 2024. Planretningslinjene om universell utforming, estetikk og kvalitet, og retningslinjen for parkering tas inn igjen, slik de var formulert i det opprinnelige planforslaget som ble sendt på høring 2022

Votering

Det ble først votert over SV's forslag. Det falt med 1 mot 9 stemmer.

Deretter ble det votert over fylkeskommunedirektørens forslag som fikk 10 stemmer.

Hovedutvalg for næring, kultur og miljø - vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 08.10.2024 sak 142/24

Møtebehandling

Representanten Sølvi Gjerdal Thomassen (SV) fremmet følgende forslag:

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024-2027 slik den opprinnelig forelå i saksfremlegg 20/29022-107 av 30.01.2024 før den politiske behandlingen i fylkesutvalget og fylkestinget 07.02.2024.
Planretningslinjene som universell utforming, estetikk og kvalitet, og retningslinjer for parkering tas inn igjen, slik de var formulert i det opprinnelige planforslaget som ble sendt til høring i 2022.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel i Aust-Agder.

Representanten Unni Nilsen Husøy (FrP) fremmet følgende endringsforslag på vegne av H, PP, SP og FrP:

Side 5. Siste setning: endre fra "retningsgivende" til "veiledende"

Side 22. Under punkt 4.2.1. Første avsnitt, endre fra "skal" til "bør".

Side 22. Stryke siste avsnitt under punkt. 4.3.

Side 23. Under punkt 4.4. Første setning, stryke delsetning etter komma, "dette inkluderer."

Side 23 Under punkt 4.7. Første setning, endre fra "skal" til "bør"

Side 23 Under punkt 4.7. Stryke siste setning.

Forslaget ble seinere endret til:

Side 5. Siste setning: endre fra "retningsgivende" til "veiledende"

Side 22. Under punkt 4.2.1. Første avsnitt, endre fra "skal" til "bør".

Side 23. Under punkt 4.4. Første setning, stryke delsetning etter komma, "dette inkluderer."

Side 23 Under punkt 4.7. Første setning, endre fra "skal" til "bør"

Side 23 Under punkt 4.7. Stryke siste setning.

Representanten Unni Nilsen Husøy (FrP) fremmet følgende fellesforslag på vegne av FrP, H, Sp, PP:

Nytt punkt:

3. Kvavik næringspark og Herdalen i Lyngdal kommune tas inn i kategori handelsområde.

Representanten Unni Nilsen Husøy (FrP) fremmet følgende forslag på vegne av FrP, PP:

Nytt punkt

4. Planen skal ikke kunne brukes som et grunnlag for innsigelse eller være juridisk bindende i kommunale planer etter plan- og bygningsloven, og fylkesutvalget ber kommunedirektør innarbeide det i planforslaget. (Fellesforslag PP, FrP)

Representanten Unni Nilsen Husøy (FrP) fremmet følgende forslag på vegne av H, FrP, PP, KrF:

Side 22. Stryke siste avsnitt under punkt. 4.3.

Votering

Forslaget fra SV fikk 5 mot 10 stemmer og falt (Ap, SV, V).

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Fellesforslaget fra FrP, H, KrF, Sp, PP punkt 3 fikk 10 mot 5 stemmer og ble vedtatt (Ap, SV, V).

Forslaget fra FrP og PP punkt 4 fikk 5 mot 10 stemmer og falt (Hannah Benedicte Teigland (H), FrP, PP)

Fellesforslaget fra FrP, H, PP, KrF side 22 fikk 9 mot 6 stemmer og ble vedtatt (Ap, SV, Sp, V).

Endringsforslaget fra FrP, H, PP, KrF, SP fikk 10 mot 5 stemmer og ble vedtatt (Ap, SV, V)

Fylkesutvalget - innstilling

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.
3. Kvavik næringspark og Herdalen i Lyngdal kommune tas inn i kategori handelsområde.

Endringer:

- Side 5. Siste setning: endre fra "retningsgivende" til "veiledende".
- Side 22. Under punkt 4.2.1. Første avsnitt, endre fra "skal" til "bør".
- Side 22. Stryk siste avsnitt under punkt. 4.3.
- Side 23. Under punkt 4.4. Første setning, stryk delsetning etter komma, "dette inkluderer."
- Side 23 Under punkt 4.7. Første setning, endre fra "skal" til "bør"
- Side 23 Under punkt 4.7. Stryk siste setning.

Fylkestinget har behandlet saken i møte 22.10.2024 sak 61/24

Møtebehandling

Representanten Line Kysnes Vennesland (Ap) fremmet følgende tilleggsforslag:

Det må fortløpende vurderes justeringer av planen etter kommunenes behov der hvor det foreligger godkjente planer, som for eksempel Lillesand og Lyngdal.

Representanten Mirell Høyer-Berntsen (SV) fremmet følgende forslag mot innstillingen på vegne av Ap SV, MDG, og R:

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024-2027 slik den opprinnelig forelå i saksfremlegg 20/29022-107 av 30.01.2024 før den politiske behandlingen i fylkesutvalget og fylkestinget 07.02.2024. Planretningslinjene som universell utforming, estetikk og kvalitet, og retningslinjer for parkering tas inn igjen, slik de var formulert i det opprinnelige planforslaget som ble sendt til høring i 2022.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senter-struktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel i Aust-Agder.

Representanten Lisbeth Raanes Hansen (Rødt) fremmet følgende endringsforslag på vegne av Ap, SV, MDG og R:

Tillegg i første setning under punkt 4.7 Retningslinje om rett virksomhet på rett sted (ABC-prinsippet):

Legge til «, fylkeskommunen og staten» etter kommunene.

Representanten Anders Kylland (FrP) fremmet følgende tilleggsforslag:

4. Prinsippet om kommunenes selvråderett skal ikke vike for intensjonen bak planen.
5. Planen skal ikke være juridisk bindende.

Votering

Fylkesutvalgets innstilling ble satt opp mot alternativforslaget fra SV, R, MDG og Ap, fylkesutvalgets innstilling fikk 33 mot 16 stemmer og ble vedtatt, fellesforslaget falt (Ap, MDG, R, SV, V).

Tilleggsforslaget fra Ap fikk 9 mot 40 stemmer og falt (Ap).

Tilleggsforslag fra FrP fikk 24 mot 25 stemmer og falt (H, FrP, INP, K, PP).

Endringsforslaget fra R, MDG, Ap og SV fikk 15 mot 34 stemmer og falt (8 fra Ap, Jan Atle Toft fra Ap stemte for, SV, V, MDG, R).

Fylkestinget - vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.
3. Kvavik næringspark og Herdalen i Lyngdal kommune tas inn i kategori handelsområde.

Endringer:

- Side 5. Siste setning: endre fra "retningsgivende" til "veiledende".
- Side 22. Under punkt 4.2.1. Første avsnitt, endre fra "skal" til "bør".
- Side 22. Stryk siste avsnitt under punkt. 4.3.
- Side 23. Under punkt 4.4. Første setning, stryk delsetning etter komma, "dette inkluderer."
- Side 23 Under punkt 4.7. Første setning, endre fra "skal" til "bør"
- Side 23 Under punkt 4.7. Stryk siste setning.

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Endelig behandling etter annen gangs høring

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget vedtar regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027.
2. Planen erstatter Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015. Når den nye planen trer i kraft oppheves også regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder.

Vedlegg

- 1_Regional plan for senterstruktur og handel i Agder_forslag til politisk sluttbehandling
- 2_Handlingsprogram regional plan for senterstruktur og handel Agder_forslag til politisk sluttbehandling
- 3_Vedlegg_sjekkliste kunnskapsgrunnlag for planarbeidet i kommunene
- 4_Sammendrag høringsuttalelser fra annen gangs høring_med vurderinger
- 5_Alle høringsuttalelser_originalversjon_alfabetisk
- 6_konsekvensutredning
- 7_Kunnskapsgrunnlaget til planen_oppdatert

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkestinget vedtar forslaget til regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027. Planen erstatter fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015.

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogram, har vært på andregangs høring i perioden 21. februar til 31. mai. Det kom inn 30 høringsuttalelser. Med bakgrunn i innspillene fra høringen har fylkeskommunedirektøren foretatt noen endringer i det nye planforslaget som legges fram til endelig politisk behandling.

Saksopplysninger

Formålet med regional plan for senterstruktur og handel i Agder er attraktivitet, liv og arbeidsplasser i by-, kommune- og lokalsentrene i hele Agder. Dette skal oppnås gjennom tydelige rammer og en samordnet regional politikk for lokalisering av handels- og tjenestevirksomheter. Planen skal bidra til å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region, i tråd med Regionplan Agder 2030.

Når planen er vedtatt, skal den legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i Agder. Dette er nedfelt i plan- og bygningslovens § 8-2.

Å utarbeide regional plan for senterstruktur og handel ble vedtatt av fylkestinget i oktober 2020, i forbindelse med vedtaket av regional planstrategi. Et første forslag til planen har vært på høring i perioden 16. desember 2022 til 31. mars 2023. På grunn av stort sprik i meningene om planforslaget vedtok fylkestinget i juni 2023 en forlengelse av planprosessen med en ny dialogrunde, spesielt med kommunene og med Statsforvalteren. Med bakgrunn i denne dialogen, og innspillene fra første høring, ble det utarbeidet et nytt planforslag.

Fylkestinget vedtok på møtet 7. februar 2024 å sende det nye planforslaget på andregangs høring med frist 31. mai. Under behandlingen av planforslaget vedtok fylkestinget ytterlige endringer. Den viktigste endringen var å fjerne juridisk bindende regionale planbestemmelser. I tillegg ble det vedtatt å sette inn en setning om at retningslinjene i planen skal sees på som retningsgivende for kommunenes arealplanlegging, men at de ikke gir regionale og statlige etater grunnlag for å fremme innsigelser. Fylkestinget vedtok å fjerne begrensninger for etablering av tjenesteyting i handelsområder og å endre formuleringen i retningslinjen om lokalsentre. Fylkestinget vedtok dessuten å ta inn næringsområdet Grenstøl i Tvedestrand kommune som et handelsområde i den regionale planen, pluss en del formuleringsendringer i flere retningslinjer (for eksempel fra «skal» til «bør»).

Det kom inn totalt 30 høringsuttalelser til det nye planforslaget, hvorav 23 innen fristen. Flere kommuner ba om, og fikk bevilget, utsatt frist. Det var 15 kommuner som sendte hørings svar, pluss ett interkommunalt politisk råd, fem statlige aktører, seks næringslivsaktører, og tre andre aktører.

Antallet høringsuttalelser er nesten halvert i forhold til første høring av planen der det kom inn totalt 56 uttalelser. Ti av 25 kommuner i Agder har valgt å ikke prioritere å sende et hørings svar i denne runden, herunder samtlige kommuner i Setesdal.

Kort oppsummert får deler av planen stor oppslutning, men det er fremdeles store sprik når det gjelder andre deler av planen.

Også denne andre høringsrunden bekrefter at samtlige høringsinstanser slutter seg til formålet med planen og planens målsetninger. Det samme gjelder kapitlet om definisjoner og begrepsavklaringer som høringsinstansene synes er veldig nyttig. Høringsinstansene slutter seg også til retningslinjen om arealeffektivitet og retningslinjen om etablering av handel og tjenester i bevaringsverdige bygningsmiljøer.

Når det gjelder senterstrukturen i planen så ser den nå ut til å være overens med kommunenes egen forståelse, bortsett fra avsnittet om handelsområder der det igjen kom inn innspill om å ta inn flere handelsområder enn det som sto i høringsforslaget.

Flere kommuner mener planen er godt gjennomarbeidet, og kommunene har inntrykk av at innspillene fra den første høringen er hensyntatt, og i stor grad innarbeidet i planforslaget. Det kommenteres at planforslaget i stor grad støtter opp om målene som kommunene har i sine egne planer. Syv kommuner (Birkenes, Farsund, Iveland, Lindesnes, Sirdal, Tvedestrand og Vennesla) slutter seg til planforslaget slik det ble sendt på høring.

Planforslaget får imidlertid også kritikk, både fra kommuner, statlige aktører, og flere næringslivsaktører. Kritikken går ut på at det nye planforslaget oppfattes som utydelig og at det gir lite forpliktende og konkrete rammer for utviklingen av Agder. Flere tviler på at planforslaget vil bidra til å nå målene i planen.

Flere høringsinstanser har påpekt at delsetningen om at retningslinjene i planen ikke gir regionale og statlige etater grunnlag for å fremme innsigelser, strider mot plan- og bygningsloven, konkret § 5-4 og § 8-2. Andre reagerte på at tydelige «skal»-formuleringer ble endret til «bør»-formuleringer i flere av retningslinjene.

Det som fikk mest kritikk er at planforslaget ikke legger noen begrensninger på utviklingen av tjenesteyting i handelsområder. Her kom det tydelige tilbakemeldinger om at dette vil kunne motvirke selve formålet med planen.

En av de mest kritiske høringsuttalelsene kom fra Statsforvalteren i Agder. Statsforvalteren gjentok, i enda større grad enn under første høringen, at de vil kreve

at planen bringes inn for Kommunal- og distriktsdepartementet til avgjørelse, hvis ikke innspillene deres i tilstrekkelig grad blir hensyntatt i den endelige planen.

Meningene er fremdeles delte når det gjelder om planen bør ha juridisk bindende regionale planbestemmelser. Mens noen kommuner og enkelte andre aktører eksplisitt skriver det er bra at planen ikke har bestemmelser, mener andre, herunder Gjerstad kommune og Kvinesdal kommune, at det ville vært bedre om planen hadde bestemmelser. Kommunene Kristiansand og Lillesand ønsker en gjeninnføring av de tydelige føringene om lokalisering av detaljhandel og besøksintensive tjenester, som sto som planbestemmelser i forrige forslag til politisk behandling, men denne gangen som retningslinjer.

Til handlingsprogrammet kom det bare to innspill: Arendal kommune mener at det bør stå en frist for når kommunene skal ha gjort jobben med å avgrense og dimensjonere senter- og handelsområdene i sine planer. Statens vegvesen foreslår et nytt punkt om at det bør utarbeides regionale behovsanalyser for handel- og senterstruktur.

Høringsuttalelsene er oppsummert og nærmere vurdert i vedlegg 4 til saken. Vedlegg 5 gjengir alle uttalelser i originalversjonen, inkludert oversendte vedlegg.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektørens justerte planforslag er basert på faglige vurderinger og på høringsuttalelsene som kom både under første gangs og under andre gangs høring. Under andre gangs høring har fylkeskommunedirektøren lagt spesiell vekt på uttalelsene fra kommunene og fra Statsforvalteren. Til tross for en lang og omfattende planprosess med mye medvirknings- og forankringsarbeid, er meningene om planen fortsatt delte. I planforslaget som nå fremmes har fylkeskommunedirektøren forsøkt å balansere både de tydelige signalene fra fylkestingets behandling av høringsutkastet til andregangs høring, og fra Statsforvalteren, deler av næringslivet og kommuner som stilte seg kritisk til høringsforslaget.

Fylkeskommunedirektøren vil gjøre spesielt oppmerksom på følgende endringer som er foretatt i dette planforslaget etter annen gangs høring:

- Delsetningen om at retningslinjene i planen ikke gir regionale og statlige etater grunnlag for å fremme innsigelser er tatt ut fordi den er i strid med plan- og bygningsloven. Fylkestinget bestemmer selv om det vil fremme innsigelser med bakgrunn i en regional plan, men har ikke myndighet til å frata hverken statlige etater eller framtidige fylkesting muligheten for å fremme innsigelser. Myndigheten til å fremme innsigelse følger av plan- og bygningslovens § 5-4.
- Fylkestinget har vært tydelig på at det ikke er ønskelig med regionale planbestemmelser. Flere høringsinstanser mener at det var uheldig at alt som sto under regionale planbestemmelse i forslaget til forrige politiske behandling ble

tatt ut, istedenfor å gjøre det om til retningslinjer. Det er for eksempel kommentert i høringen at det ikke gir mening å ha en senterstrukturplan, når det ikke knyttes noen retningslinjer til den. Fylkeskommunedirektøren er enig i dette og ser at det har ført til at planen til dels mangler sammenheng og logikk. I tillegg er dette brudd på det som har vært omforent politikk i både Aust-Agder og Vest-Agder over mange år. Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor å ta inn igjen noen retningslinjer om lokalisering av handel og tjenesteyting i planforslaget, ikke som planbestemmelser, men som retningslinjer.

- Fylkeskommunedirektøren er enig med de tre største kommunene i Agder, med Statsforvalteren, med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, og flere andre aktører, at det ikke bør være «fritt fram» for all typer tjenesteyting i handelsområder. Dette gjelder for eksempel kommuneadministrasjon, kulturhus, kino, bibliotek, sykehus og andre viktige funksjoner lokaliseres i rene handelsområder utenfor by- og tettstedssentre. Fylkeskommunedirektøren anbefaler å ta inn noen begrensninger for tjenesteyting i handelsområder i planen, siden dette har betydning for å oppnå formålet med planen.
- Å innføre en egen retningslinje om rett virksomhet på rett sted (det såkalte «ABC-prinsippet») fikk stor tilslutning i høringen. Fylkeskommunedirektøren er enig med flere høringsinstanser at formuleringen i første setning bør endres tilbake igjen fra «bør» til «skal». Fylkeskommunedirektøren begrunner dette med tydelige statlige føringer. Forslaget til nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, som var på høring på våren, bruker en «skal»-formulering i denne sammenheng. I tillegg inneholder også den nylig vedtatte regionale planen for bolig, areal og transport for kristiansandsregionen, vedtatt av fylkestinget i juni 2023, en tilsvarende «skal»-formulering. Det samme gjør areal- og transportplanen for arendalsregionen.

Statsforvalteren har meldt at de vurderer å kreve at planen bringes inn for Kommunal- og distriktsdepartementet, hvis Statsforvalteren mener at innspillene deres ikke i tilstrekkelig grad er ivarettatt i den endelige planen. Dette vil få som konsekvens at planen ikke kan tre i kraft etter at fylkestinget har vedtatt den. Administrasjonen hadde et dialogmøte med Statsforvalteren i august for å drøfte innholdet i høringsuttalelsen nærmere, og hvordan prosessen med en eventuell oversendelse av planen til departementet blir. Fylkeskommunedirektøren foreslår å gå i dialog igjen med Statsforvalteren raskest mulig etter vedtaket av planen, for å avklare om planen kan tre i kraft slik den er vedtatt, eller om Statsforvalteren vil kreve at planen bringes inn for departementet for avgjørelse.

Kommunal- og distriktsdepartementet har i dette tilfellet myndighet til å endre den regionale planen, og at det da vil være planen med de eventuelle endringene fra departementet som både Agder fylkeskommune, kommunene i Agder og statlige etater i Agder må forholde seg til og legge til grunn i sin planlegging og virksomhet.

Når det gjelder innspillene om å ta inn flere handelsområder i den regionale planen foreslår fylkeskommunedirektøren at ingen av disse tas til følge, bortsett fra Grimstad kommune sitt ønske å endre Bergemoen fra lokalsenter til handelsområde:

- Når det gjelder innspillet fra Kristiansand kommune angående Lohnelier er fylkeskommunedirektøren enig med kommunen at den endelige planen justeres i tråd med endelig vedtak i Kommunal- og distriktsdepartementet for kommuneplanens arealdel. Så lenge departementet ikke har tatt en avgjørelse finner ikke fylkeskommunedirektøren det riktig å ta inn Lohnelier som handelsområde i den regionale planen.
- For de andre områdene som ble spilt inn (Kvavik og Herdalen i Lyngdal kommune, samt Kjerlingland og Storemyr i Lillesand kommune) foreligger det per i dag ingen godkjente kommunale planer som tillater etablering av handel i disse områder. Fylkeskommunedirektøren mener at det prinsipielt blir feil at en regional plan skal åpne for handel i disse områder, når en slik arealbruk ikke er endelig avklart gjennom ordinære planprosesser i kommunen.

I forbindelse med behandlingen av andre høringsforslag til planen fikk fylkestinget fremlagt en konsekvensutredning som beskrev og sammenlignet konsekvensene av høringsforslaget med alternativet å bare videreføre de gjeldende senterstrukturplanene for Aust-Agder og Vest-Agder. Etter at fylkestinget vedtok en del større endringer av planforslaget har fylkeskommunedirektøren utarbeidet en utvidet konsekvensutredning som også inneholder en vurdering av det høringsforslaget som fylkestinget vedtok å sende på annengangs høring. Dette ble sendt ut som vedlegg til alle høringsinstanser i forbindelse med høringen. Fylkeskommunedirektøren legger ved denne konsekvensutredningen til denne saken, slik at den også gjøres tilgjengelig for hele fylkestinget. Fylkeskommunedirektøren har valgt å ikke utarbeide enda en konsekvensutredning av det nye planforslaget som fremmes nå, fordi konsekvensene av ulike planalternativer anses for å være godt nok utredet og beskrevet i de tre alternativene som allerede ble vurdert (se vedlegg 6).

Fylkeskommunedirektøren foreslår at vedlegg 3 i denne saken (sjekkliste kunnskapsgrunnlag for planarbeidet i kommunene) vedtas som formelt vedlegg til planen. Innholdet i dette vedlegget samsvarer med det som tidligere var foreslått som en retningslinje i planen, men som fylkestinget vedtok å fjerne fra høringsforslaget, fordi det var relatert til samtykkebehandlingen i forbindelse med regionale planbestemmelser. Fylkeskommunedirektøren fremmer ikke dette på nytt som en retningslinje i planen, men istedenfor som et vedlegg til planen, fordi dette kan være nyttig veiledning for kommunene når de skal vurdere nye områder for handel eller besøksintensiv tjenestevirksomhet i sine planprosesser.

Regionplan Agder 2030

Gjennomføringen av regional plan for senterstruktur og handel i Agder vil bidra til å oppnå flere av målene i Regionplan Agder 2030, spesielt innenfor satsingsområdet «attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter». Konkret vil planen bidra til at kommunesentrene har et variert arbeidsliv, tjeneste- og opplevelsestilbud. Den vil

også bidra til at byer, tettsteder og bygdesentre i Agder utvikles kompakt og med kvalitet, med gode og inkluderende møteplasser.

Å konsentrere handel og tjenester i eksisterende kommune- og lokalsentre, i nærheten av der folk bor, og på steder med god kollektivdekning, vil føre til mindre behov for transport med bil og dermed til mindre klimagassutslipp.

Planen vil stimulere til næringsutvikling, aktivitet og nye arbeidsplasser i eksisterende by-, bydels-, kommune- og lokalsentre, og i allerede etablerte handelsområder.

Gjennom en tydelig styring av utviklingen mot allerede bebygde arealer, vil planen bidra til en mer bærekraftig arealbruk som minimerer naturinngrep og tap av jordbruksarealer.

Planens hovedinnretning om å styrke eksisterende sentre vil bidra til et mer inkluderende samfunn, ved at handel og tjenester blir mer tilgjengelige for innbyggerne som av ulike grunner ikke disponerer bil. Barn og unge har under planprosessen uttalt at det er viktig for dem at de finner et bredest mulig utvalg av butikker og gode møteplasser i sitt nærmeste kommunesentrum, og at de kan komme seg dit uten bil.

Økonomiske konsekvenser

Gjennomføringen av planen med de tiltakene som er oppført i handlingsprogrammet vil kreve personalressurser over flere år, blant annet fra avdelingene analyse og plan. I og med at mye av ansvaret for å nå målene i planen ligger hos kommunene, må det regnes med økt behov for veiledning av kommunene fra fylkeskommunen. Dette vil konkret bli avklart i arbeidet med handlings- og økonomiplanen.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkestinget vedtar forslaget til regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogrammet for perioden 2024–2027. Planen erstatter fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder fra 2003 og regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder fra 2015, når den nye planen endelig trer i kraft. Dette innebærer også at regional planbestemmelse om senterstruktur og handel, Aust-Agder, oppheves når den nye planen trer i kraft.

Fylkeskommunedirektøren gjør oppmerksom på at hvis Statsforvalteren i Agder krever at den vedtatte planen bringes inn for Kommunal- og distriktsdepartementet, kan planen først tre i kraft etter at departementet har fattet et vedtak.

Kristiansand, 26.08.2024

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kenneth Andresen
fylkesdirektør Analyse og plan